

12. Pro vseukrayins'kyi ta mistsevi referendumy. (1991, July 03). [On all-Ukrainian and local referendums] Zakon Ukrainy № 1286-XII. (vtrata chynnist'). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1286-12/ed19910703#Text> [in Ukrainian].

13. Pro vseukrayins'kyi referendum. (2012, November 6). [On the all-Ukrainian referendum] Zakon Ukrainy № 5475-VI. (vyznanyy nekonstytutsiynym). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5475-17#Text>. [in Ukrainian].

14. Kurylo, V., Mushenok, V., Kholostenko, A., Mashevska, O., Sira, A. (2020). Inaccuracy of Information About the Property of the Subject of the Declaration as a Qualifying Feature of a Corruption-Related Offence. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*. Volume 9. № 5. 281–292. [in English].

Стаття надійшла до редакції: 12.11.2025

УДК 342.9:631.1:336.2

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-19-76-81

Киценко Олександр Петрович,

кандидат юридичних наук,

докторант кафедри адміністративного та фінансового права

Національного університету біоресурсів і природокористування України

alex.kytsenko@gmail.com

ORCID ID: 0009-0008-3503-2025

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Статтю присвячено дослідженню питання теоретико-правового механізму регуляторного впливу держави на суб'єктів аграрного сектору шляхом законодавчого закріплення спеціальних стимулюючо-інвестиційних режимів оподаткування та інших полегшень щодо справляння податків. Подолання негативних тенденцій у зазначеній сфері вбачається складною поетапною роботою, початковим елементом якої є науково-дослідницька діяльність по теоретико-правовому аналізу, співставленню та удосконаленню основних категорій законодавчого регулювання зазначеної комплексної проблематики. Здійснено аналіз теоретико-правового тлумачення у доктрині юридичної науки та у нормативно-правових актах таких категорій: державна політика, державна регуляторна політика, державна податкова політика, оподаткування, аграрний сектор. Доведено, що в умовах військової ворожої агресії, аграрний сектор України є вагомим фактором забезпечення національної безпеки, стабільності на основних світових ринках продовольства. Запропоновано внесення до статті 14 «Визначення понять» ПК України авторське визначення категорії оподаткування як законодавчо врегульованого процесу встановлення, адміністрування, сплати (стягнення) податків, зборів та інших видів податкових плат, контролю за виконанням податкового обов'язку, притягнення до юридичної відповідальності порушників податкового законодавства. Сформульовано пропонуємо авторське визначення поняття державної регуляторної політики у сфері оподаткування суб'єктів аграрного сектору як сукупності принципів, методів і інструментів (законодавчих, організаційних, стимулюючих), які держава застосовує для мобілізації податкових ресурсів, з одночасним стимулюванням суб'єктів аграрного сектору економіки та забезпечення продовольчої безпеки як ключового елементу збереження здоров'я і життя населення в сучасних умовах мінімізації використання шкідливих продуктів харчування. Запропоновано його включити до статті 2 «Визначення понять» Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України». Визначено перспективи подальших досліджень спектру державної регуляторної політики у царині безпеки аграрного сектору в сучасних реаліях нашої держави.

Ключові слова: аграрний сектор, державна політика, оподаткування, податки і збори, правове регулювання, регуляторна політика, суб'єкт, теоретико-правові засади.

Kytsenko A. THEORETICAL AND LEGAL PRINCIPLES OF STATE REGULATORY POLICY IN THE FIELD OF TAXATION OF AGRICULTURAL SECTOR SUBJECTS

The article is devoted to the study of the issue of the theoretical and legal mechanism of the state's regulatory influence on the subjects of the agricultural sector through the legislative consolidation of special incentive and investment tax regimes and other reliefs for tax collection. Overcoming negative trends in the specified area is seen as a complex phased work, the initial element of which is scientific and research activity on theoretical and legal analysis, comparison and improvement of the main categories of legislative regulation of the specified complex issues. An analysis of theoretical and legal interpretation in the doctrine of legal science and in regulatory legal acts of the following categories has been carried out: state policy, state regulatory policy, state tax policy, taxation, agricultural sector. It is proved that in conditions of military hostile aggression, the agricultural sector of Ukraine is a significant factor in ensuring national security and stability in the main world food markets. It is proposed to include in Article 14 "Definitions of Concepts". The author's definition of the category of taxation as a legally regulated process of establishing, administering, paying (collecting) taxes, fees and other types of tax payments, monitoring the fulfillment of tax obligations, bringing to legal responsibility violators of tax legislation. We formulate and propose an author's definition of the concept of state regulatory policy in the field of taxation of agricultural sector entities as a set of principles, methods and instruments (legislative, organizational, stimulating) that the state uses to mobilize tax resources, while simultaneously stimulating agricultural sector entities and sectors of the economy and ensuring food security as a key element of preserving the

health and life of the population in modern conditions of minimizing the use of harmful food products. It is proposed to include it in Article 2 “Definitions of Concepts” of the Law of Ukraine “On State Support for Agriculture of Ukraine”. Prospects for further research into the spectrum of state regulatory policy in the field of agricultural sector security in the modern realities of our state have been identified.

Keywords: arable sector, state policy, taxation, taxes and fees, legal regulation, regulatory policy, subject, theoretical and legal principles.

Постановка проблеми. Державна регуляторна політика у сфері оподаткування суб’єктів аграрного сектору економіки України (надалі – аграрний сектор) полягає у формуванні нормативно-правового забезпечення загальної системи оподаткування таких суб’єктів для наповнення бюджетів усіх рівнів фінансовими ресурсами. Крім того, завданням регуляторного впливу держави є законодавче закріплення спеціальних стимулюючо-інвестиційних режимів оподаткування, пільгових ставок, податкових звільнень та інших процедур полегшень щодо справляння податків. У цілому зазначена регуляторна діяльність формує цілеспрямований фінансово-стимулюючий вплив держави на діяльність виробників сільськогосподарської продукції з метою забезпечення фінансоворесурсної складової функціонування самої держави, а також стимулювання сталого розвитку сільського господарства як пріоритетної галузі національної економіки та забезпечення продовольчої безпеки для населення країни.

Державна регуляторна політика щодо суб’єктів сільського господарства у публічно-правовій науці розглядається як система правових, організаційних, економічних та фінансових заходів, спрямованих на впорядкування аграрно-податкових відносин з метою забезпечення їх стабільної продовольчої діяльності, підтримки конкурентоспроможності аграріїв в середині галузі, вирівнювання галузевих та регіональних диспропорцій тощо. Однак, постійні трансформації державної політики відносно суб’єктів аграрного сектору, яка реалізується шляхом зміни законів, підзаконних актів, державних програм підтримки тощо як позитивно, так і, у переважній більшості випадків, негативно впливають на стабільність, безпеку та інші фактори розвитку аграрного сектору.

Подолання негативних тенденцій у сфері формування та реалізації державної регуляторної політики щодо оподаткування суб’єктів аграрного сектору нами вбачається складною поетапною роботою, початковим елементом якої є науково-дослідницька діяльність, яка повинна розпочатися з теоретико-правового аналізу, співставлення та удосконалення основних категорій законодавчого регулювання зазначеної комплексної проблематики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню основних теоретико-правових категорій державної регуляторної політики та податкових правовідносин в аграрному секторі національної економіки присвячені наукові розробки вітчизняних вчених у галузі теорії права та адміністративного, фінансового, господарського права, а також державного управління, економіки, фінансів таких як О. В. Береженна, А. І. Берлач, І. Л. Бородіна, О. В. Гулак, І. Б. Заверуха, А. Т. Ковальчук, Т. О. Коломоєць, П. І. Коренюк, Т. І. Кулаківська, В. І. Курило, М. П. Кучерявенко, В. В. Мушенюк, О. С. Риженко, В. Д. Чернадчук, та ін.

Зокрема, О. В. Береженна та Т. І. Кулаківська, досліджуючи історичні етапи розвитку відносин державного регулювання сфери оподаткування виробників сільськогосподарської продукції, охарактеризували ряд важливих державних регуляторних інструментів як державний вплив та податкове навантаження (тягар) на функціонування суб’єктів аграрного сектору тощо [1, с. 204]. П. І. Коренюк охарактеризував такі інструменти державного регуляторного впливу у системі оподаткування суб’єктів аграрного сектору як податкового регулювання та податкові канікули як дієві економічні механізми оновлення матеріально-технічної бази [2, с. 240]. В. В. Мушенюк комплексно та системно дослідив засади реалізації державної політики в аграрному секторі економіки України (податкової, бюджетної, ціноутворення тощо) щодо підтримки державою сільськогосподарських виробників з метою забезпечення їх прибуткової діяльності у сучасному міждержавному конкурентному середовищі, збереження та розвитку аграрної галузі, гарантування продовольчої безпеки у державі [3, с. 77].

Однак, повністю поділяючи позиції зазначених вище та інших науковців щодо охарактеризованих ними теоретико-правових категорій у царині оподаткування суб’єктів аграрного сектору, вважаємо за доцільне здійснення подальшого дослідження питання нормативно-правового забезпечення ряду категорій державної регуляторної політики в Україні.

Мета статті – здійснення дослідження нормативно-правового закріплення основних категорій державної регуляторної політики щодо оподаткування суб’єктів аграрного сектору та надати пропозиції щодо їх теоретико-правового удосконалення та внесення змін до чинних нормативно-правових актів для формування стимулюючих засад державної політики України у сфері агропромислового оподаткування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державна регуляторна політика в аграрному секторі являє собою відносини державного регулювання, тобто організаційно-управлінські (регуляторні) відносини. Така політика реалізується органами державної влади та органами місцевого самоврядування у певних правових формах за допомогою правових методів. Безпосередня участь держави, в особі органів державної влади, у оподаткуванні результатів господарської діяльності суб’єктів аграрного сектору може здійснюватися лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України.

Досліджуючи питання сутності, правових засад та значення правовідносин державної регуляторної політики щодо оподаткування суб'єктів аграрного сектору доцільно здійснити детальний поетапний аналіз основних категорій даної проблематики.

Отже, аналіз доцільно розпочати з категорії «державна політика», яка в українському законодавстві немає єдиного нормативно закріпленого визначення. Це поняття переважно використовується в доктринальному та науковому контексті та трактується дещо по-різному у правовій та економічній науковій літературі. Державна політика – сукупність цілеспрямованих дій органів державної влади для вирішення суспільних проблем, реалізації стратегічних цілей та принципів у певних сферах суспільного життя [4]. Або – відносно стабільна, організована та цілеспрямована діяльність органів державної влади стосовно певного питання чи комплексу питань, яка здійснюється ними безпосередньо чи опосередковано за допомогою регуляторних заходів, законів, бюджетних пріоритетів і впливає на життя суспільства [5, с. 276].

Понятійно-категоріальний апарат дослідження теоретико-правових засад державної регуляторної політики доцільно здійснити шляхом характеристики положень Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 р. № 1160-IV, який набрав чинності з 15 січня 2004 року [6]. Отже, законодавча характеристика у сфері господарської діяльності категорії «державна регуляторна політика» визначається як напрям державної політики, спрямований на вдосконалення: 1) правового регулювання господарських відносин; 2) адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання; 3) недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів; 4) зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання; 5) усунення перешкод для розвитку господарської діяльності [6].

У межах даного дослідження доцільним є здійснення порівняльно- правового аналізу категорій державної регуляторної та податкової політики. Досить широку та змістовну характеристику категорії державної податкової політики надає професор В.В. Мушенко, визначаючи її як складову загальної фінансової політики держави, спрямовану на формування та реалізацію системи оподаткування для забезпечення доходів бюджету, регулювання економічних процесів і досягнення соціально-економічних цілей [7, с. 94].

На відміну від наявної характеристики податкової політики у науковій правовій та економічній доктрині, у Податковому кодексі України (надалі – ПК України) [8] немає прямого визначення даної категорії. ПК України посилається на державну податкову політику як не на пряму, а опосередковану категорію. Зокрема, у контексті діяльності центрального органу виконавчої влади (Державна податкова служба), що забезпечує її реалізацію через адміністрування податків, але не надає чіткого дефінітивного тлумачення. Отже, це поняття лишається доктринальним і використовується в наукових працях, а не як юридично закріплене.

Регулюючи відносини у сфері справляння податків і зборів, ПК України характеризує лише державну податкову справу як сферу діяльності контролюючих органів для формування та реалізації державної податкової політики в частині адміністрування податків. Крім того, ПК України фокусується на практичних аспектах оподаткування без теоретичних конструкцій політики [8]. На нашу думку, відсутність закріплення цієї дефініції на нормативно-правовому рівні формує гнучкість у її правозастосуванні та наразі дає можливість подальшого наукового узагальнення для подальшого внесення змін до ПК України.

Подібно із законодавчим тлумаченням податкової політики, у ПК України також поняття оподаткування не має окремого прямого визначення як єдиного терміну. На нашу думку, дана важлива фінансово-правова категорія розкривається через систему взаємопов'язаних понять, таких як податок, об'єкт оподаткування, база оподаткування та податковий обов'язок тощо (статті 6, 22, 23) [8].

Враховуючи викладене вище, нами пропонується доктринальне тлумачення оподаткування як законодавчо врегульованого процесу встановлення, адміністрування, сплати (стягнення) податків, зборів та інших видів податкових плат (обов'язкових, безумовних платежів до бюджету, пов'язаних з наявністю об'єкта оподаткування (майно, дохід, обороти з реалізації, споживання товарів, робіт чи послуг, використання природних ресурсів, забруднення довкілля інші фактори), контролю за виконанням податкового обов'язку, притягнення до юридичної відповідальності порушників податкового законодавства. Зазначене визначення пропонується включити до статті 14 «Визначення понять» ПК України [8].

Здійснюючи теоретико-правовий аналіз доктринального трактування та законодавчого регулювання елементів комплексної категорії «державна регуляторна політика щодо оподаткування суб'єктів аграрного сектору», звернемо увагу на визначення поняття аграрного сектору економіки як базового елемента досліджуваної нами економіко-правової конструкції.

Професор В.І. Курило визначає аграрний сектор як основу національної економіки, де сільське господарство виступає прогресивним і системоутворюючим елементом. Крім того, на думку науковця, аграрний сектор охоплює виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку, реалізацію, а також пов'язані земельні, трудові та екологічні відносини, що забезпечують продовольчу безпеку, економічний розвиток і сталий розвиток сільських територій. Тобто, аграрний сектор, за твердженням дослідника, формує суверенітет держави через забезпечення продовольства, а також інтеграції у світовий ринок шляхом наявності високого виробничого потенціалу, який перевищує внутрішні потреби України [9, с. 447].

У Законі України «Про Основні засади державної аграрної політики» від 18.10.2005 № 2982-IV характеризуються елементи структури аграрного сектору: сільське та рибне господарство, харчова промисловість, переробка продуктів сільськогосподарського виробництва. Також визначається, що аграрний сектор є сферою суспільно-економічних відносин, на яку поширюються заходи державної політики: забезпечення сталого розвитку сільських регіонів та інфраструктури сільських населених пунктів, забезпечення продовольчої безпеки, конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції на світових ринках [10].

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2024 р. № 1163-р «Про схвалення Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках» містить аналіз поточного стану розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні, а також тенденції та обґрунтування щодо необхідності розв'язання виявлених проблем. Зокрема, аграрний сектор України характеризується як такий, що ефективно інтегрувався у світову продовольчу систему і відіграє важливу роль для покращення соціально-економічної ситуації та забезпечення продовольчої безпеки держави і глобальних продовольчих ринків. В умовах військової ворожої агресії, аграрний сектор України є вагомим фактором забезпечення національної безпеки, збереження державності і суверенітету України та стабільності на основних світових ринках продовольства, зокрема одному з ключових – зерновому ринку [11].

За результатами проведеного авторського аналізу доктринальних та нормативно-правових тлумачень варто узагальнити, що державна регуляторна політика у сфері оподаткування суб'єктів аграрного сектору повинна формуватися на законодавчому рівні за принципом не домінування фіскальної функції оподаткування фінансів, пов'язуючи публічне регулювання у цій царині із принципами захисту та підтримки таких суб'єктів.

Адже, державна підтримка суб'єктів аграрного сектору є «забезпеченням державою, в особі уповноважених органів, урегульованого чинним законодавством впливу на сільськогосподарських товаровиробників усіх форм власності і господарювання з метою забезпечення достойного рівня їх господарської діяльності: дохідності та прибутковості виробничої діяльності, поліпшення еквівалентності обміну з промисловими галузями, а також покращання їх фінансової стійкості та фінансового стану» [12, с. 151].

Виходячи із викладених вище результатів дослідження та посилаючись на основні принципи формування державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності (вдосконалення правового регулювання відносин; недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів; зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання; усунення перешкод для розвитку господарської діяльності тощо), пропонуємо авторське визначення поняття державної регуляторної політики у сфері оподаткування суб'єктів аграрного сектору як сукупності принципів, методів і інструментів (законодавчих, організаційних, стимулюючих), які держава застосовує для мобілізації податкових ресурсів, з одночасним стимулюванням суб'єктів аграрного сектору секторів економіки та забезпечення продовольчої безпеки як ключового елементу збереження здоров'я і життя населення в сучасних умовах мінімізації використання шкідливих продуктів харчування.

Висновки. Державна регуляторна політика держави щодо господарської діяльності аграрних товаровиробників в Україні містить у собі законодавчо закріплені організаційно-правові механізми, завдяки яким діяльність суб'єктів аграрного сектору контролюється, підтримується та захищається державою, в особі компетентних органів державної влади, з метою стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції, розвитку аграрного ринку і забезпечення продовольчої безпеки населення. Поєднання розрізнених правових категорій і понять (державна регуляторна політика, оподаткування, аграрний сектор економіки тощо) у комплексну категоріальну систему дало можливість сформулювати визначення поняття державної регуляторної політики до оподаткування суб'єктів аграрного сектору на сучасному етапі глобальних викликів для вітчизняної економіки та суспільства. Пропонується зазначене визначення поняття включити до статті 2 «Визначення понять» Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 2004 року № 1877-IV як основного нормативно-правового акта, який встановлює загальні принципи державної політики, фінансової підтримки, страхування та кредитування аграрного сектору [13].

Перспективами подальших досліджень у даній царині слід вважати розширення спектру дослідження заходів державної регуляторної політики, які, на противагу безпосередньо правовим чи економічним інтерпретаціям проблематики, формуватимуть безпековий суспільно-економічний вимір в сучасних реаліях України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Береженна О. В., Кулаківська Т. І. Податкове регулювання агропромислового комплексу в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №4. С.202–206.
2. Кореньок П. І. Особливості податкового регулювання аграрного сектору. *Гроші, фінанси і кредит*. 2018. Вип. 20. С. 237–242.
3. Мушенко В. В. Фінансово-правові засади державної аграрної політики України: монографія; за заг. ред. д.ю.н., проф., засл. юриста України В.І. Курила. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 371 с.

4. Дем'янчук О. П. Державна політика та публічна політика: варіант перехідного періоду. URL: http://www.library.ukma.kiev.ua/e-lib/NZ/NZV18_2000_polityk/05_demyanchuk_op.pdf
5. Економічна енциклопедія: у 3 т.; за ред. Б.Д. Гаврилишина. К., Т.3. 2005. 395 с.
6. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закону України від 11.09.2003 р. № 1160-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15/ed20221120#Text>
7. Мушенюк В. В., Ситніченко О. М. Застосування державою процесу оподаткування у політиці сприяння безпеці життя та здоров'я людини. *Прийкарпатський юридичний вісник*. 2025. №2 С.92–97.
8. Податковий кодекс України від 02.12. 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
9. Курило В. І. Адміністративні правовідносини у сільському господарстві України: дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 ; НАУ. К., 2007. 487 арк.
10. Про Основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон України від 18.10.2005 № 2982-IV. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/t052982?lang=ua>.
11. Про схвалення Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2024 р. № 1163-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-%D1%80?find=1&text=%D1%80%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80#w1_3
12. Мушенюк В. В., Шевченко А. М. Економічна політика держави щодо регулювання господарської діяльності аграрних товаровиробників України. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*: Серія «Право», 2012. Вип. 173, ч. 3. С. 149–153.
13. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV. URL: <https://agro.vobu.ua/462>.

REFERENCES:

1. Berezhenna, O. V., Kulakivs'ka, T. I. (2020) .Podatkove rehulyuvannya ahropromyslovoho kompleksu v Ukrayini. [Tax regulation of the agro-industrial complex in Ukraine]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. №4. 202–206. [in Ukrainian].
2. Korenyuk, P. I. (2018). Osoblyvosti podatkovoho rehulyuvannya aharnoho sektoru. [Peculiarities of tax regulation of the agricultural sector]. *Hroshi, finansy i kredyt*. Vyp. 20. 237–242. [in Ukrainian].
3. Mushenok, V. V. Finansovo-pravovi zasady derzhavnoyi aharnoyi polityky Ukrayiny: monohrafiya. [Financial and legal principles of the state agrarian policy of Ukraine: monograph]; za zah. red. d.yu.n., prof., zasl. yurysta Ukrayiny V.I. Kuryla. Nizhyn: NDU im. M. Hoholya, 2017. 371. [in Ukrainian].
4. Dem'yanchuk O. P. (2020). Derzhavna polityka ta publichna polityka: variant perekhidnoho period [State policy and public policy: a variant of the transition period]. Retrieved from: http://www.library.ukma.kiev.ua/e-lib/NZ/NZV18_2000_polityk/05_demyanchuk_op.pdf. [in Ukrainian].
5. Ekonomichna entsyklopediya. (2005). [Economic Encyclopedia]: u 3 t.; za red. B. D. Havrylyshyna. [Economic Encyclopedia] K., T.3. 395. [in Ukrainian].
6. Pro zasady derzhavnoyi rehulyatornoyi polityky u sferi hospodars'koyi diyal'nosti (2003, September 11) [On the principles of state regulatory policy in the sphere of economic activity]. Zakonu Ukrayiny № 1160-IV. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15/ed20221120#Text>. [in Ukrainian].
7. Mushenok V. V., Sytnichenko O. M. (2025). Zastosuvannya derzhavoyu protsesu opodatkuвання u politytsi spryannya bezpetsi zhyttya ta zdorov'ya lyudyny. [Application by the state of the taxation process in the policy of promoting the safety of human life and health]. *Prykarpats'kyy yurydychnyy visnyk*. №2. 92–97. [in Ukrainian].
8. Podatkovyy kodeks Ukrayiny (2010, Desember 02.). Zakon Ukrayiny № 2755-VI. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. [in Ukrainian].
9. Kurylo V. I. (2007). Administratyvni pravovidnosyny u sil's'komu hospodarstvi Ukrayiny [Administrative legal relations in agriculture of Ukraine]: dys... d-ra yuryd. nauk: 12.00.07 ; NAU. K., 487.
10. Pro Osnovni zasady derzhavnoyi aharnoyi polityky na period do 2015 roku (2005, October 18). [On the Basic Principles of State Agrarian Policy for the Period Until 2015]. Zakon Ukrayiny № 2982-IV. Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/t052982?lang=ua>. [in Ukrainian].
11. Pro skhvalennya Stratehiyi rozvytku sil's'koho hospodarstva ta sil's'kykh terytoriy v Ukrayini na period do 2030 roku ta zatverdzhennya operatsiynoho planu zakhodiv z yiyi realizatsiyi u 2025-2027 rokakh. (2024, November 15). [On approval of the Strategy for the Development of Agriculture and Rural Areas in Ukraine for the Period Until 2030 and approval of the Operational Plan of Measures for its Implementation in 2025-2027] Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny № 1163-r. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-%D1%80?find=1&text=%D1%81%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80#w1_3. [in Ukrainian].
12. Mushenok V. V., Shevchenko A. M. (2012). Ekonomichna polityka derzhavy shchodo rehulyuvannya hospodars'koyi diyal'nosti aharnykh tovarovyrobnykiv Ukrayiny. [State economic policy on the regulation of economic activities of agricultural producers of Ukraine]. *Naukovyy visnyk Natsional'noho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrayiny: Seriya «Pravo»*. Vyp. 173, ch. 3. 149–153. [in Ukrainian].

13. Pro derzhavnu pidtrymku sil's'koho hospodarstva Ukrayiny (2004, June 24) [On state support for agriculture in Ukraine]: Zakon Ukrayiny № 1877-IV. Retrieved from: <https://agro.vobu.ua/462>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 12.11.2025

УДК 347.73:347.9

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-19-81-85

Кравчук Петро Юрійович,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри права ПВНЗ «Європейський університет»

petro.kravchuk@e-u.edu.ua

ORCID ID: 0000-0003-4246-974X

Єфремов Андрій Олександрович,

аспірант кафедри права ПВНЗ «Європейський університет»

andrey.yefrem@gmail.com

ORCID ID: 0009-0006-1517-3723

ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ

У статті розглядається публічно-правовий механізм регулювання діяльності у сфері грального бізнесу в Україні. Проаналізовано нормативно-правові, організаційні та управлінські засади регулювання ринку азартних ігор і лотерей, а також оцінено ефективність існуючих інструментів державного контролю та нагляду. Досліджено ключові законодавчі акти, що визначають правила функціонування грального бізнесу, зокрема Закон України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор», Закон України «Про рекламу» та Закон України «Про медіа». Виявлено правові колізії та прогалини, які ускладнюють ефективний контроль за діяльністю операторів, зокрема відсутність чітких критеріїв оцінки рекламних матеріалів, недосконалі механізми визначення вікової аудиторії медіа та ризик зловживання штрафними санкціями. Особлива увага приділена інституційним механізмам державного регулювання, які забезпечують координацію між державою, операторами ринку та суспільством. Проаналізовано диференційовані цілі держави та суб'єктів господарювання, що дозволяє визначити ефективність балансування публічних та економічних інтересів. Вивчення європейського досвіду регулювання азартних ігор показало існування трьох основних моделей – повної легалізації, часткової легалізації та заборони азартних ігор, що дає можливість адаптувати інституційні та організаційні підходи до українських реалій. Запропоновано конкретні шляхи вдосконалення публічно-правового механізму: гармонізацію Закону України «Про медіа» з положеннями Закону «Про рекламу», запровадження можливості визначення вікових категорій у реєстраційній формі медіа, розробку відкритих методичних рекомендацій щодо реклами азартних ігор та обов'язкове попереднє повідомлення про порушення перед накладенням штрафів. Підкреслено, що комплексне застосування законодавчих, інституційних та превентивних заходів сприятиме підвищенню прозорості, збалансованості та ефективності державного контролю, захисту прав громадян, у тому числі неповнолітніх, та стабілізації ринку азартних ігор в Україні.

Ключові слова: публічно-правовий механізм, гральний бізнес, азартні ігри, регулювання, державний контроль, медіа, реклама, законодавство.

Kravchuk P., Yefremov A. PUBLIC-LAW MECHANISM FOR REGULATING ACTIVITIES IN THE GAMBLING SECTOR

The article examines the public-law mechanism for regulating activities in the gambling business in Ukraine. It analyzes the legal, organizational, and managerial foundations of regulating the gambling and lottery market, as well as evaluates the effectiveness of existing state control and supervision instruments. The study reviews key legislative acts governing the functioning of the gambling business, including the Law of Ukraine "On State Regulation of Activities Related to the Organization and Conduct of Gambling," the Law of Ukraine "On Advertising," and the Law of Ukraine "On Media." Legal conflicts and gaps have been identified that complicate effective control over operators' activities, including the lack of clear criteria for evaluating advertising materials, imperfect mechanisms for determining the media audience's age categories, and the risk of abuse of penalty sanctions. Particular attention is paid to the institutional mechanisms of state regulation that ensure coordination between the state, market operators, and society. The differentiated goals of the state and business entities are analyzed, which allows assessing the effectiveness of balancing public and economic interests. The study of European experiences in gambling regulation demonstrates three main models: full legalization, partial legalization, and prohibition of gambling, which provides opportunities to adapt institutional and organizational approaches to Ukrainian realities. Specific ways to improve the public-law mechanism are proposed: harmonizing the Law of Ukraine "On Media" with the provisions of the Law "On Advertising," introducing the possibility to specify age categories in the media registration form, developing open methodological guidelines for gambling advertising, and mandatory prior notification of violations before imposing penalties. It is emphasized that the comprehensive application of legislative, institutional, and preventive measures will enhance transparency, balance, and efficiency of state control, protect citizens' rights, including minors, and stabilize the gambling market in Ukraine.